בסוד שיח

"למה בעצם הם מביאים ילדים לעולם"?

לקראת "כנס גילת" השנתי, שעניינו הוא לימוד בישראל, פורסמו נתונים קשים ביותר על מצב האלימות בקרב הנוער.

כך, למשל, 24 אלף (!) בני נוער טופלו על־ידי יחידות המבחן בשנת 2005 בגין מעל שים פליליים. עשרת אלפים ועוד 500 תי־ קים נפתחו לקטינים מתחילת ינואר השנה עד לאמצע חודש אפריל. בקושי ארבעה חו־ דשים, ומלוא כוח של תיקים פלילים לקטי־ נים. 90 אחוזים מהתלמידים דיווחו שהם עדים למעשי אלימות, מכל סוג, בחצרות בתי הספר. זהו רק חלק מסטטיסטיקת הא־ לימות בקרב בני הנוער.

שרת החינוך והתרבות החדשה, יולי תמיר, היא אמנם שמאלנית קיבוצנית עד כדי פאנטזיות, והיא ודאי תחפש דרכים להכביד על חיי המתישבים ביו"ש, אך מעבר לכך היא אשה עם תעוזה ואומץ, קיבלה לנער את מערכת החינוך. בשורת ההצדעות הראשונות שלה כשרת חינוך היא אמרה כי לא נוכל להי חזיר את עולם הערכים שהיה פעם, הן ביח־ סים שבין הורים לילדים והן את אלה שבין מורים לתלמידים.

את ההצהרה הזאת ציטטו באוזניי כמה מורים המלמדים בבתי ספר יוקרתיים כלליים (וחילוניים). הם הסכימו עם האמירה הזאת של השרה תמיר, אך טענו כי קודם ניתן לתקן הרבה אם נתחיל לחנך כבר בגן הילדים.

• מחנכת ידועה ממרכז תל־אביב, העומדת לפרוש בקרוב לגימלאות, מסיחה דברים קשים בהווייתם על היחס שלהם כלפי ילדיהם: "ההורים האלה לא רוצים להפסיד שום דבר. אין חוג שהאמא הצעירה הללו מוכנות להפסיד, ומצידן שהילדים יעלו קורבן להד שגות בעבודה ולצדיהם שלהן בשעות הפ נאי. ומתוך יסודי מצפון על הזנחת הילדים – מגיעים ההורים על הילדים בכל עימות קטן או גדול שקורה בבית הספר. כשאנחנו, המר רים, מנסים לפתור בעיית משפטית עם התל מיד, הוא אומר לנו בלי שמץ של בושה והיסוס: 'מי את שתגידי מה לעשות, את לא אמא שלי ואת לא אבא שלי ואני אעשה מה שאני רוצה'.

"בכיתה ו' אנחנו מקבלים לכיתות כבר ילדים אבודים. לא תאמין, רבים מהילדים אפילו יודעים לקרוא בכיתות ו' וי"א, והבנת הנקרא־ממש קטסטרופה. אני חוזרת ואומ רת לך: הילדים מגיעים לתיכון ולא יודעים כמעט כלום, ואני לא מדברת על יוצאים מן הכלל, שהורים בכל זאת משקיעים בהם, ובכלל, הכמה בבתי הספר העממיים נמוכה ביותר והמורים גם הם אינם ממשיב הנערה וכך הולכות להן לאיבוד שנים־טובות באפס השכלה.

"לצידם של ההורים עומדים המנהלים. להם אינטרס רק דבר אחד, שיירשמו כמה שיותר תלמידים. התערות פרועה והמנהי לים מתפים על המחלקים בבתי הספר. הם רוצים להיות נחמדים וכך נהרסה כל מער כת העבודה (מה שנקרא "קנים") והתרנגיה.

"שנים ילדים שמקומם בחינוך מיוחד, ב'כיתות אתגר', אלא שורדים נשארים בתוך המסגרת הכללית, משום שאם ההורה אומר שהוא 'אתגר' – אז אין מה לעשות, והמנהל נענה על חשבוננו ועל חשבון הכיתה לרצון ההו רים.

"דובר על מעורבות ההורים בחינוך, אלא שלא מדובר במעורבות אלא בהתער בות, ובהתערבות בוטה. המנהלים רודים יותר תלמידים כדי לקבל יותר כסף, וחייבים להפסיק את השיטה הזאת של תשלום פר־תלמיד. יש לתת תקציבים לשעות, לתכ נים, ללימודים, להשקעה בילדים ולא לפי ראשים. השיטה הזאת מעיקרת את יסודות בתי הספר.

"זה מאוד קל לומר תחזקו את הילדים כך השעה ארבע. מנסים לחקות את ארצות הברית בכל, אבל התקציבים על הפנים.

"לימור לבנת קילקלה עם 'עודת דברת'. רפורמה יש לעשות בשיתוף עם המורים ולהכיר מסקנות מהכשלונות החמורים ולא להחזיק בכוח בשיטות חינוך שנכשלו על־פי כל קנה מידה.

"אתה לא רואה סלוידיה בשבת - היית צריך לראות איך שהורים ממש מפקירים את חיי ילדיהם עם הטרקטורונים. ההורים בתוכניות אקלודיה הם בבואה של כל ההר רים החרשים. אני פשוט לא מבינה למה הם בעצם מביאים ילדים לעולם". עד כאן המר רה שלבה נחמץ למראה החינוך המתדרדר כמעט בכל תחום.

ומה קורה בחינוך הדתי?

מי שהיה סגן מנהל 'תלמ"ד', מנחם לבל, סבור כי קיימים אמנם כמה אירים שאינם לכ כודו את התלמ"ד, אבל אין להשוות כלל בין הבעיה בתלמ"ד לבין החינוך הכללי. "אני לא אוהב לשפוח על השכם, כי מיד ישלפו איזה תלמיד ססרה ויחרחר לאורך עמוד שלם של העיתון. אצלנו זה חינוך אחד והמ סגרת היא שונה. אצלנו לא קוראים למנהל או המחנך בשמו. אצלנו המורות אינן הול כות לבגוש פרוע. ממש מדובר לראות את לבוש המורות, רוכן, בחינוך הכללי. כך לא מעוררים יראת כבוד כלפי המורה. גם האווירה החינוכית משפיעה, ובתחום זה אין כל מקום להשוואה".

גדעון קלהר, מי שהיה ממקים על היוע צות החינוכיים, אומר "אצלנו יש יותר גבו לות, משתמשים פחות באמצעים חֲרִיפִים של אלימות. הורים פחות לאותם מקומות שקוראים. עליהם. בעיתונות כבית יצר לא לימות, ולמסגרת החינוכית יש משמעות יותר חזקה. ככל זאת קיים שולחן שכת והק שר עם ההורים טוב יותר. אצלנו מרם אירה הסמכות החינוכית את השפעתה ואין אני מתעלם מהבעיות שקיימות גם בחינוך שלנו'. לבל מציין כי אחו־ זבה של האוכלו סיה החלשה מתחנך בחמ"ד וההמ"ד קולט גם ילדים ממשפחות שאינן. שומרות מצוות (כ־30 אחוזים), ובכל זאת, עדיין, תודה לא־ל, נשמר האיזון הנדרש ביחסי מורים־תלמידים וביחסי מורים־הורים.

"למהרנו מקליפותנו"

והוי דן את כל האדם לכף זכות

"ישנם זמנים בהם ההגיון מנוטרל, ונראה כי בהתאם למעשה האחרון - בעקבות המ־ ערכה האחרונה במערכת היחסים שבין אנשים, אנו קובעים את אופיו של הזולת. אפשר שגם לך יש חבר, או ליתר דיוק עד עימו חלקת שנים שמחות ומאושרות. בכל חברות יש עליות ומורדות, והידידות שלכם לא היתה יוצאת דופן. אך בסך־הכל; היתה זו ידידות טובה. ואז באה האכזבה - אכזבה גדולה, והידידות עלתה על שרטון. (כמה לשון הרע, כעס ותרעומת...) אך מה קרה לכל המוכ? למיטן נעלם היפה והחיובי שהיה ביניכם? הכל פתאום אבד על מחלת לשטיח - ונשכח... כאילו מעולם לא היה.

לאן נעלמה המחשבה השקולה? היכן המבט על הסך הכללי? האם זה הוגן? יהא זה חוסר הגינות להתעלם מהאדם השלם, לא להתחשב במהנה הכוללת. הבה נימנע מאי־ בוד הסך השלם רק בשל חלק אחד.

"זו היתה תחנה נהדרת", נזכרה אריאלה. "והיא יכולה היתה להיות מושלמת, לולא"...

אריאלה ושולה נישאו שתיהן לזרמאים. המרחק בין קליפורניה לניו־יורק לא אי־ שר גישות משותפות לקניות או קפיצה לכוס קפה, אך שתי האחיות חשו קרובות מד מדי. הן היו אסירות תודה לבעליהן שהביני לרוחן, וקיבלו בהשלמה את השבונות השלפון הגבריים, שנבעו משיעותיהן הארוכות והתכופות.

השנים חלפו. דוקטור פולק ודוקטור הלר קנו לעצמם שם - כל אחד בשדה התמחר תו המקצועית. כאשר יצחק, בנם של בני הזוג פולק, החלים ללכת בעקבות אביו, בחר לעשות זאת ודווקא בניו־יורק. וכאשר התקבל לבית הספר היוקרתי לרפואה שם, לא הרחיק ממקום מגוריהם של דודו דודתו, לא היה קץ לשמחתה של אריאלה אמו.

"אחותה וגיסה לא אכזבו. יצחק התקבל כדורגיות פתוחות, כאחד מבני הבית. הוא ידע שתמיד יוכל להגיע כל אימת שירצה, אוויר ביתית טובה, מקום שקט לפרוש או עי־ דוד ועצה טובה. הוא אכן הגיע לעיתים מזומנות ואף הביא עמו חברים.

ארבע שנים לאחר מכן הרגיש יצחק כבוז למשפחת הלר, כמעט כמי שהרגיש בן לכ לעשות פולק. דודה שולה דאגה לו כאשר חלה בשפעת, הנעימה את זמנם של חברו, תפרה את הכפתורים שנשרו!... האם ניתן לחמצת ארבע שנות דאגה ומסירות במספר משפטים בודדים? יצחק ידע שדודו דודתו נכונים לעמוד לצדו תמיד.

השנים חלפו, והצחק החל לעבוד כמנתח. הוא קיבל באחד מבתי החולים, ואף פתח קליניקה פרטית משלו. יצחק קיווה שדודו, דוקטור הלר, יסייע לו בהפנית מטופלים אליו.

אולם, חלף הזמן ויצחק לא קיבל אף מטופל אחד שהופנה על־ידי דודו. למרות הער דה שדאג לרמוז לו על כך בהזדמנויות שונות, נראה שרמזים אלו מעולם לא נקלטו. בדה שדאג לרמוז לו על כך בהזדמנויות שונות, נראה שרמזים אלו מעולם לא נקלטו.

בשיחותיו הביתה שיתף את אמו בתחושותיו האכזבה. שלו (רכילות). באמו עלו תחר שוה מעורבות. מה קורה שם? מדוע אין ניסה מסיע ליצחק? הרמזים הפכו בוטים יותר, וכך גם ההתיות והלו־יזיים הנסתרים. השיחות המשיכו להתנהל בקו קליפור ניה־ניו־יורק. בכל פעם שיצחק התלונן, נאה כעסה של אמו. אריאלה החליטה לשוחח על הענייו כאוזן ישיר עם אחותה. היא היתה בטוחה שתוכל להסדיר את הענייו. אולם שולה טענה, שבעלה מתנגד לכל גילוי מעורבות מצידה בתחום הרפואי המקצועי שלו.

"לאחר אותה שיחה, הדברים כבר לא חזרו לקדמותם. עד מהרה גילו הבעלים יחד דה חדה בחשבונות הטלפון, עד שהאחיות חדלו כמעט לשוחח זו עם זו. כאשר שלחה משפחת הלר הזמנה לחתונה לבני משפחת פולק, קיבלה לתשובה גלויה ובה התנצלות על שאינם יכולים להגיע. וכעת יצחק עצמו מתחתן. לבני משפחת הלר נודע הדבר מפי קרוב משפחה אחר. הם מעולם לא הוזמנו.

"עלינו להימנע ממצב בו כל השנים 'הסובות' נבלעות על־ידי אכזבה אחת, גם כאשר מעשיו של הזולת נראים חמורים בעינינו. לא כל שכן, כשמדובר במקרים הדר מים לזה שתוארר לעיל, כאשר ייתכן שלאנשים ישנם הסברים הגיוניים, ואין בהתנהגר תם כל דבר שלילי.

התחום של "שובות שלא נעשו" והתרעומת הגלוית אליהן הוא תחום רחב מאוד.

ובקצרה, התחרשה שהאחרים מוכרחים לבוא לעזרתנו משום ש:

אנו זקוקים לכך...

והם מסוגלים לעשות זאת...

ואנו חשים שהם חבים לנו זאת...

מחלוקות הפורצות בכל מערכת יחסים.

"אחת הסיבות שהתורה אוסרת עלינו לנטור איבה על טובות שלא נעשו בעבורנו היא הימצאותה של מידה, מבוססת בדרך־כלל לאי היכולת של הזולת לבוא לעזרתנו באופן בו אנו היינו רוצים. אנו סרופ כאשר איננו מתחשבים בנקודת המבט של הזו לת. את אותן אנרגיות שאנו משקיעים בטירה, ניתן לנתב להבנת הצד השני. הבה לא נניח ל'שערכה האחרונה' להרבית את הסך על קשרי הידידות שלנו.

(לשורים ועיונים בליעודי זכות - "הודית סמס עם אביטה רספורט)

◆

"אמרו צדיק"

בכ"ב אייר, ל"ו בעומר, חל יום ההילולא של האדמו"ר הראשון מסוסיאטין, רבי מר דכי שרגא פייבש וצוקל, בנו של קדוש ישראל מרדיץ, זי"ע. לקראת האירועים והחשוב הזה, יצא לאור ספרו המרתק ממש של הרב יחסיד ד"ר מאיר גרוזמן שליט"א "אמרו צדיק", שכמה מהדשורים הנפלאים האמנים הכלולים בו, ראו (בהסכמתו) אור במדור הזה.

הספר זוכה לשבחים רבים מצד החסידים והאדמורי"ם לשושלת רדזין, שהמתינו לו זמן רב.

schiffs@013.net.il